

Onderwerp: Aantasting archeologisch erfgoed Nederweert

Geacht College en geachte leden van de Raad,

In juli 2021 stelde de Raad een zeer groot budget beschikbaar voor behoud, conservering, publieksbereik en bescherming als erfgoedobject van de kort daarvoor bij graafwerk gevonden zgn. Aspergestelling uit de Ile WO. Het resultaat was echter tot op heden: grotendeelse sloop, verwijdering en wegstoppen van de restanten onder het asfalt. Sindsdien zit het gemeentelijke erfgoedbeleid in een crisis en ook moest de Provincie Limburg als toezichthouder helaas bestuurlijk ingrijpen in het gemeentelijke erfgoeddomein.

Onze zorgen over hoe de gemeente Nederweert haar taken op het gebied van (archeologische) erfgoedzorg uitvoert zijn sindsdien niet kleiner geworden. Een actueel geval betreft de realisatie van het bestemmingsplan Centrumplan/Burg. Hobusstraat in Nederweert. Een erfgoed dossier waarbij de rollen van opdrachtgeverschap, vergunningverlening, directievoering van de uitvoering, archeologische advisering, bevoegd gezag en handhaving bij één en dezelfde partij berusten, namelijk de gemeente Nederweert.

Op 15 december j.l. hebben de besturen van de vier lokale organisaties op het gebied van erfgoed (Aldenborgh, Stichting Geschiedschrijving Nederweert, STRABO en met de Heemkundevereniging Nederweert als penvoerder namens de genoemde vier organisaties) zich naar aanleiding van verontruste signalen uit de gemeenschap tot het gemeentebestuur gewend om aandacht te vestigen op het geconstateerde verlies van historisch bodemarchief aan de Burg. Hobusstraat.

Het gemeentebestuur reageerde slechts door middel van een persbericht, dat vrijwel integraal werd overgenomen door de provinciale media L1 en dagblad De Limburger. In dat persbericht wordt door het gemeentebestuur van Nederweert de aanwezigheid van de archeologische erfgoedvondsten aan de Burg. Hobusstraat ontkend. Verder voelen wij ons daarin onnodig door het College gediskwalificeerd door een opmerking over een (vermeende) rioolput uit de jaren '70. De gepubliceerde wetenschappelijke archeologische feiten (in bijlage gehecht aan deze brief) vertellen immers een heel ander verhaal.

Om te vermijden dat de 'slager zijn eigen vlees keurt' hebben wij aan een panel van zeven vooraanstaande en onafhankelijke wetenschappelijke experts (vijf professoren en twee onderzoekers uit geheel Nederland op het gebied van archeologie, erfgoed, cultuurhistorie, archeologische kwaliteitszorg en architectuurhistorie) gevraagd zich over deze kwestie te buigen. De vraag aan hen was om een feitelijke analyse te verrichten van de archeologische waarnemingen en interpretaties door STRABO.

Dat hebben zij met grote bereidwilligheid gedaan en wij hebben kennis genomen van hun bevindingen in briefvorm. Ook deze treft U in bijlage aan. Het oordeel van de wetenschappers over de manier waarop het gemeentebestuur in deze casus is omgegaan met archeologisch erfgoed en haar wettelijke zorgplicht is niet mals en bevestigt helaas onze zorgen.

Resumerend lezen wij in de individuele bevindingen van het panel van professoren en onderzoekers de volgende conclusies t.a.v. de archeologische waarden en waarnemingen aan de Burg. Hobusstraat:

1. *"De rapportages van de Nederweertse vrijwilligers-organisatie STRABO zijn hoogwaardig, verdienstelijk, semi-professioneel en van uitstekende kwaliteit. Geschreven volgens wetenschappelijke regels".*
2. *"Ze wijzen uit dat, anders dan de gemeente stelt in haar persbericht, in de Burg. Hobusstraat wel degelijk sprake was van relevante cultuurhistorische en archeologische waarden. Vermoedelijk zelfs van bovenlokaal belang in Zuid-Nederland en Noord-België".*

3. *“De waarnemingen zijn zeer overtuigend en staan op gespannen voet met het persbericht van het College waarin het schreef: ‘er zat niks, we hebben niks gezien en wat er wel zat was een rioolput’”.*
4. *“De wél door de gemeente uitgevoerde vooronderzoekingen voldoen niet aan de eisen en getuigen bovendien van een te minimalistische interpretatie van formele eisen”.*

Verder hebben de onderzoekers ook hun persoonlijke en onafhankelijke mening gegeven over wat het verder nog opviel aan de gehele gang van zaken in de door hen geanalyseerde casus:

1. *“Door haar handelen in dit project ontneemt het gemeentebestuur haar inwoners een deel van hun collectieve geheugen hetgeen niet ten goede komt aan de leefbaarheid van de woonomgeving”.*
2. *“Het werk van STRABO getuigt van deskundigheid en engagement van burgers en erfgoedorganisaties maar wordt niet als zodanig erkend door het gemeentebestuur”.*
3. *“De gemeente Nederweert opereert formeel gezien onprofessioneel en onzorgvuldig, en niet naar de letter en geest van haar eigen beleidsplannen en van de Erfgoedwet”.*
4. *“Het gemeentebestuur moet zich aanrekenen dat hier geen recht is gedaan aan de beschikbare voorkennis uit bevolking en van betrokken deskundigen uit de gemeenschap”.*
5. *“Het gemeentebestuur heeft een uitgelezen kans om inwoners te betrekken bij onderzoek naar, en uitdragen van, erfgoed blijkbaar niet aan willen grijpen”.*
6. *“Het negeren van draagvlak en kennis uit de gemeenschap, zoals in dit geval, is fnuikend voor het verkleinen van de kloof tussen burger en overheid en de voorkoming van maatschappelijke onrust”.*
7. *“Aanwijzingen voor de geschiedenis van Nederweert verloren laten gaan moeten lokale bestuurders niet op hun geweten willen hebben. Dit is ‘Nederweert op zijn smalst’!”.*

De analyses van de zeven wetenschappers, wier verantwoordelijkheid niet verder strekt dan hun eigen analyse, bevestigt op de eerste plaats de conclusies uit de als van hoogwaardig niveau getypeerde waarnemingsverslagen van de Nederweeter STRABO. Namelijk dat er op de genoemde locaties aan de Burg. Hobusstraat wel degelijk belangrijke archeologische sporen zijn gevonden, en dat de stellingen uit het officiële persbericht van het College van B&W feitelijk geen stand houden.

Veel relevanter voor de Raad is ons inziens echter de constatering van de onderzoekers dat er in hun visie een kloof gaapt tussen het door de Raad vastgestelde (archeologische) beleid en de kwaliteit van de uitvoering ervan. De vergelijking met de casus Aspergestelling uit 2021, indirect aanleiding tot een door de Raad vorig jaar gevoerd interpellatiedebat, dringt zich op.

Het is bovenal jammer dat ook nu weer in het persbericht van de gemeente moet worden vastgesteld dat het gemeentebestuur zich richting lokale erfgoedvrijwilligers zo defensief opstelt. Dat is volgens de experts niet bevorderend voor de ontwikkeling van burgerzin, beleving en maatschappelijk draagvlak, noch voor het behoud en uitdragen van erfgoedverhalen. Het openbaar bestuur zou hierin een voorbeeldfunctie moeten vervullen. Het is ook extra belangrijk in het licht van de aanstaande Omgevingswet, zo schrijven de experts.

Conform de regels die het gemeentebestuur bij archeologische vondsten oplegt aan eigen inwoners, zijn door ons ook de archeologische toezichthouders van de Provincie Limburg en van het Rijk van de bevindingen inzake Burg. Hobusstraat op de hoogte gebracht.

Wij willen de Raad oproepen om zich, gesterkt door de bevindingen van dit externe en onafhankelijke landelijke panel, haar controlerende verantwoordelijkheid niet te verzaken en het er toe te doen leiden dat de uitvoerings-praktijk van het erfgoedbeleid in Nederweert op het gewenste niveau komt.

Hoogachtend,
De besturen van de lokale erfgoedstichtingen.

Bijlagen: Individuele bevindingen van zeven landelijke wetenschappers
 Tweetal onderzoeksrapportages van de lokale erfgoedstichting STRABO
 Persbericht/nieuwsbrief van de gemeente Nederweert januari 2023